

2015

Høringsuttalelse NOU 2014:16 sjømatindustrien- utredningen av sjømatindustriens rammevilkår

Innholdsfortegnelse

Høringsuttalelse fra Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe	2
Innledning.....	2
Oppsummering.....	3
Båtsfjord Handelsstands fiskerigruppens bemerkninger	3
Råstoff	4
Tilgang på råstoff.....	4
Utjevning av sesong.....	5
Ferskfiskordningen	5
Levendelagring	5
Ferskfiskbonus	5
Fjerning av minstepris	5
Leverings-, bearbeidings – og aktivitetsplikt	6
Landindustriens adgang til å eie fiskeflåte	6
Innovasjon	6
Næringsklynger.....	8
Kompetanse, bemanning og tilrettelegging.....	8
Kapital.....	9

Høringsuttalelse fra Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe

Nærings- og fiskeridepartementet mottok 16. desember 2015 NOU 2014:16 sjømatindustrien-utredningen av sjømatindustriens rammevilkår. Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe har evaluert alle endringer som er foreslått og kommet fram til følgende uttalelse.

Innledning

Båtsfjord Handelsstands fiskerigruppe er en forening bestående av bedrifter innen filetproduksjon, sjørelatert virksomhet og finansinstitusjoner. Foreningen ble stiftet i 1946, og består i dag av 15 medlemsbedrifter med Kjell Olaf Larsen som formann. Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe, heretter kalt Fiskerigruppa har særlig interesse av fiskeripolitiske saker som berører Båtsfjord som samfunn spesielt og filetnæringen generelt.

Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe opererer på flere arenaer, både lokalt og nasjonalt. Det er en prioritert oppgave for Fiskerigruppa å drive fiskeripolitisk arbeid bla gjennom høringsuttalelser.

Foreningens formål er:

- Å ivareta og fremme de deltagende medlemmers interesse
- Å hevde medlemmenes interesse overfor myndigheter og publikum
- Å gi uttalelser og betenkninger på vegne av medlemmene.
- Å veilede medlemmene i spørsmål av faglig og forretningsmessig art.

Fiskerigruppa består av følgende medlemmer:

Båtsfjordbruket AS	Båtsfjord Reiseservice
Norway Seafoods	Embla
Avinor	Båtsfjord Sentralfryselager
A/S Radioservice	Sparebanken Nord Norge
Båtsfjord havn KF	Linken Næringshage AS
DM	OK Barents
Båtsfjord laboratorium AS	Barents Skipsservice AS
ØFAS	

Arbeidet i Fiskerigruppa er frivillig og ulønnet.

I den foreliggende sak uttaler Båtsfjord Handelsstands fiskerigruppe seg som en berørt bransjeorganisasjon.

Båtsfjord kommune v/ordfører Geir Knutsen slutter seg til denne høringsuttalelsen.

Kontaktpersoner for Båtsfjord Handelsstand Fiskerigruppe

Ørjan Nergaard
Mobil: 947 97 000
E- post: orjan.nergaard@norwayseafoods.com

Frank Kristiansen
Mobil: 948 85 000
E-post: frank.kristiansen@fishnet.no

Oppsummering

Fiskerigruppa mener at det gjennom innovasjon vil det komme et løft i filetnæringen. Innovasjon vil være et viktig ledd i prosessen for å styrke konkurranseevnen i norsk filetnæring. For å få til økt konkurranseevne er man avhengig av å gjøre noen justeringer. Vi i fiskerigruppa mener følgende justeringer må legges til grunn.

- Styrking av eksisterende støtteapparat så som finans, forskning og offentlig organ
- Ordningen med minstepris oppheves
- Refordelinger av kvoter og andre kvotereguleringer må minimeres for å skape forutsigbarhet for både fisker og landindustri
- Ferskfiskordningen må styrkes
- Bonuskvoter for levendelagring må videreføres og styrkes
- Ferskfiskbonus for havgående flåte må gjeninnføres
- Leverings-, bearbeidings- og aktivitetsplikt skal være gjeldende på fylkesnivå
- Landindustri skal ikke ha adgang til å eie fiskefartøy

Båtsfjord Handelsstands fiskerigruppens bemerkninger

Gjennom flere år har filetnæringen blitt svekket grunnet ulike årsaker. Her må næringen og politiske aktører ta delt skyld for situasjonen næringen befinner seg i for øyeblikket. Mange av forslagene som framkommer i utredningen er gode, men forslagene betinger at filetnæringen som et minimum har lik konkurranseevne med andre som konkurrerer om råstoff, altså et likt utgangspunkt for alle aktører. NOU 2014:16 sjømatindustrien- utredningen av sjømatindustriens rammevilkår lister opp mange tiltak på innovasjonssiden og disse er det få, om noen som er uenig i. Kun gjennom økt innovasjon på både produksjons- og produktutviklingssiden kan vi løfte norsk filetnæring til å bli ledende i verden.

Gjennom enkle justeringer som skaper forutsigbarhet i reguleringene klarer vi å legge til rette for at filetnæringen skal kunne levere til et marked 365 dager i året. Fiskerigruppa mener målet må være å gi filetnæringen økt konkurranseevne ved å tilrettelegge for innovasjon og skape en bedre og mer forutsigbar tilgang på råstoff. Tilgang til råstoff er den kritiske faktoren for norsk filetnæring. Kampen om råstoffet er global, både på råstoffet som fryses og det råstoffet som sendes ut av landet ferskt og ubearbeidet. Gjennom flere år har Fiskerigruppa jobbet for, og kommet med forslag i den hensikt å jevne ut de tradisjonelle sesongtoppene. Vi mener det fremdeles er et stort behov for tiltak for å kunne jevne ut sesongene og vi kommer i denne uttalelsen med nettopp dette.

Råstoff

Den norske forvaltningen av torskebestanden er ledende. Gjennom anbefalinger fra gode fagmiljøer og kloke politiske beslutninger har vi i dag en sterk torskebestand. Fiskerinæringa skal være en bæredyktig næring i dag og i framtiden, og fisken skal tilhøre det norske folk. Det finnes likevel muligheter for å justere noen faktorer for å få en mer levedyktig filetnering.

Tilgang på råstoff

Tilgang på råstoff vil være en suksessfaktor for å kunne utnytte ny teknologi effektivt. Problemet med kapasitetsutnyttelse kan knyttes til biologiske svingninger og politiske rammebetingelser. Bedrifter som forventer manglende råstofftilgang, eller som ser at dette kan skape problemer i en planlegging vil nøle med å investere i innovasjonsprosesser og ny teknologi.

For at næringen skal kunne overleve er det et sentralt punkt at man klarer å få til en utjevning av fangståret slik at filetbedriftene har en forutsigbarhet mht til råstofftilgangen, og at kvaliteten på råstoffet er av en tilfredsstillende kvalitet. Vi mener at nasjonen Norge må være best tjent med sysselsetting gjennom helårlige arbeidsplasser, i motsetning til den økende trenden av innleid utenlandsk arbeidskraft som betjener et arbeidsmarked i en kort og hektisk sesong. Det er disse helårlige arbeidsplassene som skaper liv langs kysten. I Fiskerihovedstaden Båtsfjord finnes det 400 helårlige arbeidsplasser innen hvitfisksegmentet. De insentiver som legges til grunn i filetneringen må ha som mål å opprettholde en slik helårlig drift. Aktivitet i filetneringen genererer virksomhet i andre tilstøtende bedrifter og verdikjeder. Denne helårlige driften er både bedrifts- og samfunnsøkonomisk den mest lønnsomme.

Utjevning av sesong

Finnmark, og da spesielt Øst-Finnmark, har en naturlig god tilgang på råstoff gjennom hele året. Mange av reguleringene som praktiseres i dag gjør at flåte og landindustri ikke gis intensiver for å utnytte denne gode tilgangen på råstoff av god kvalitet. Kvaliteten og verdien på råstoffet er betydelig større om høsten enn på våren. Den totale samfunnsinntjeningen vil være av en høyere verdi ved å utnytte høstsesongen på en bedre måte enn det gjøres i dag.

Ønskede endringer i fangstmønsteret avhenger av en politikk og rammeverk som har til hensikt at flåten ikke tar opp hele kvoten på noen få måneder. Av den grunn er det viktig at myndighetene tilrettelegger på en slik måte at det ikke blir knyttet en risiko for tap av inntekt ved kvoteårets slutt. Det kreves forutsigbarhet for flåten på samme måte som filetnæringen krever forutsigbarhet. Stadige refordelinger tidlig i fangståret skaper en usikkerhet for både flåte og landindustri. Dagens reguleringer motiverer fiskeflåten til å lande store kvantum på kort tid. Norsk landindustri har ikke tilstrekkelig produksjonskapasitet til å videreforedle slik volumer med det resultatet at fersk råstoff sendes ubearbeidet ut av landet.

Ferskfiskordningen

Ferskfiskordningen må styrkes betraktelig som et ledd i tilrettelegging for forutsigbarhet og helårlig drift. Ordningen må styrkes gjennom økt kvote. Fiskerigruppa foreslår at ordningen trer i kraft 1.juli hvert år med en innblandingsprosent på 49% fra igangsettelse. Dette er en ordning som er godt tilpasset for en næring som må betjene et marked 365 dager i året. Her tilrettelegges det for at fiskeren får større kvoter dersom de er villige til å fiske på en tid av året hvor filetnæringen trenger råstoff. Ferskfiskordningen må også gjøres gjeldende for sei og hyse.

Levendelagring

Fiskerigruppa mener ordningen for levendelagring må videreføres og styrkes med ytterligere kvote. Bonusen på 50% økt kvote fungerer, og fiskerigruppa mener dette vil kunne gi mer råstoff på tider av året hvor vi tradisjonelt har lite tilgang.

Ferskfiskbonus

Ferskfiskbonusen for havgående flåte må gjeninnføres da dette er med på å gi tilgang på råstoff i perioder da kystflåten kan ha begrensninger. Dette var en ordning som fungerte bra. Eksempelvis ble 2000 av totalt 3000 bonustonn benyttet i filetnæringen. 2000 tonn råstoff tilsvarer en måned produksjon for de 400 ansatte som jobber med fisk i Fiskerihovedstaden Båtsfjord. Verdiskapningen skjedde i Norge, som følge av kloke reguleringer og insentiver for flåten.

Fjerning av minstepris

Det er i dag få virkemidler for å begrense, eller stoppe fiske når markedet har kollapset. Fiskerigruppa mener Norges Råfisklag er en viktig aktør, og gjør en viktig og riktig jobb mot fisker, industri og marked.

Fiskerigruppa mener at ordningen med minstepris er ødeleggende for markedet, og at ordningen burde fjernes. En garantert pris på råstoffet er skadelig for næringen av flere grunner. Den mest åpenbare grunnen er at man ved stor tilgang på råstoff ikke kan redusere tilgangen gjennom å tilby en lavere pris. Fisker har i dag ingen intensiver til å begrense sine leveranser, all den tid prisen ikke påvirkes av tilgjengelighet på råstoffet. Etterspørsel etter dette volumet finnes, all den tid dette råstoffet skipes ut til konkurrerende virksomhet i Europa.

Det viser seg vanskelig å betale rett pris for rett kvalitet på råstoff. Førstehåndsmarkedet blir i liten grad prisdifferensiert på kvalitet, men det er satt inn insentiver for bruk av redskap og prosesser om bord som er fangsteffektive. Det brukes i mye mindre grad insentiver til bruk for å opprettholde god

kvalitet. Dagens system med mulighet for trekk for dårlig råstoff fungerer ikke. Det trekkes i pris på rundt 2% av alt råstoff som landes i Råfisklagetets distrikt. Tall fra Nofima viser at om lag 20% av alt råstoff som landes er av en slik kvalitet at det burde vært betalt en lavere pris enn gjeldende minstepris. Hvorfor det er slik kan man ikke svare på med sikkerhet, men vår erfaring er at ordningen ikke fungerer.

Prislisten fra Råfisklaget favoriserer konvensjonell sektor. Filetnæringen har behov for råstoff hvor hvert individ ikke må være større enn 6 kg, sløyd og hodekappet. Fisk over 6 kg prises med nær 20% merpris i nevnte prisliste. Dette motiverer fisker til å benytte fangstredskaper som fisker mer aktivt på stor fisk. En følge av dette er at en mindre andel av kjøpt råstoff kan benyttes i produksjon i filetnæringen. Gjennom frafall av minsteprisordningen kan vi betale en høyere pris for ønsket råstoff, og en lavere pris for uegnet råstoff.

Omregningsfaktoren skaper, og har skapt stor usikkerhet i korrekt prising av råstoff i forholdet mellom sløyd og usløyd fisk. Den biologiske omregningsfaktoren varierer i stor grad gjennom året avhengig av tilgang på føde, område og gytetadiet. Disse variablene gjør det vanskelig å fastsette en korrekt pris. Debatten rundt omregningsfaktoren dreier seg i stor grad om at landindustrien betaler for mye for råstoffet. Det debatten ikke omhandler er omregningsfaktorens betydning for rett prising av råstoff i de periodene hvor fisken er mager. I disse periodene vil flåteleddet få for dårlig betalt for råstoffet.

Pr i dag er det vanskelig å ta betalt for sløyetjenester slik det fungerer med dagens minsteprissystem. Fjerner vi ordningen vil tjenesten være inkludert da kjøper kan ta høyde for dette i prisberegningen av råvaren.

Oppsummert har vi i dag en prisordning som ikke fungerer. Et bortfall av minsteprissystemet vil regulere tilgang på råstoff, egnethet til industrien, omregningsfaktoren vil bortfalle, og vi vil oppnå en markedsstyrt sunn prismekanisme. Fiskerigruppa påpeker at det ikke er et ønske at flåteleddet i verdikjeden skal hå dårligere inntjening. Tvert imot mener vi at alle ledd i verdikjeden vil kunne få en bedre inntjening gjennom å levere det mest egnede produkt til rett tid og til rett marked.

Leverings-, bearbeidings- og aktivitetsplikt

Hva gjelder leverings-, bearbeidings- og aktivitetsplikt mener fiskerigruppa at dette ikke skal ligge på kommunenivå. Her bør næringen gis større frihet til å velge ønsket lokalisering av produksjon, og vi mener derfor pliktene skal ligge fylkesnivå. På denne måten vil de lønnsomme bedriftene i filetnæringen overleve, og disse bedriftene vil i mye større grad få tilgang på råstoff.

Landindustriens adgang til å eie fiskeflåte

For at markedet skal fungere også på flåtesiden mener vi at det er uheldig at landindustrien eier flåte. Flåteleddet må kunne drive på mest mulig effektiv og rasjonell måte uten å bli begrenset av landindustrien. På lik linje mener vi at det er uheldig at flåteleddet eier landindustri.

Markedsmekanismene vil ikke fungere da både kjøper og selger er ett.

Innovasjon

Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe ser det som vanskelig å kunne være uenig i utvalget hva gjelder innovasjon. Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe ser det som tvingende nødvendig at også filetnæringen er innovativ og dermed også styrker sin konkurransevne og vekstmuligheter. Uten innovasjon vil dagens filetnæring ikke kunne bestå, og vi er derfor klare på at innovasjoner i

næringen vil føre til betydelige strukturendringer. Det er derfor viktig at næringen er klar for disse endringene og at det tilrettelegges for disse endringene på en god måte. Dette gjelder samtlige ledd i næringen, departement og virkemiddel- og tiltaksapparat. Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe mener alle i næringen må ta utfordringene om endringer over seg og erkjenne at endringene er en nødvendighet for at filetnæringen i Norge skal bestå.

Ny teknologi vil øke produksjonskapasiteten, og det vil bety at råstofftilgangen må styrkes betraktelig. Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe ser det likevel ikke som en umulig utfordring da innovasjon også vil skape en bedre utnyttelse av det råstoffet som man tar imot som følge av at næringen også må bli mer fleksibel. For å skape lønnsomhet i næringen må næringen klare å høyne kvaliteten på produktet som leveres over kai, man må utnytte mer av fisken på en mer lønnsom måte, og man må være mer fleksibel for å kunne tilfredsstillende markedet. Produktutvikling vil være et viktig ledd i denne prosessen. Mange av disse endringene som må til er allerede på vei inn i filetnæringen i Båtsfjord. Båtsfjordbruket AS og Norway Seafoods jobber begge med store prosjekter som har som mål å ta i bruk nyere teknologi, økt fokus på kvalitet og produktutvikling. Dog vil ikke næringen klare dette løftet alene, all den tid etterslepet er så stort. Dette betyr at vi må spille på lag med allerede eksisterende støtteapparat som finans, forskning og offentlige organer.

Innovasjon i filetnæringen skal gi økt konkurransekraft i et globalt marked. Fiskerigruppa mener dette må komme i form av et nasjonalt løft. Endringene må komme i form av ressurser i samtlige ledd i næringen, departement og virkemiddel- og tiltaksapparat. Disse ressursene skal bidra til å øke kompetansen i bedriftene, muliggjøre produktutvikling og styrke evnen til å investere i ny teknologi.

Næringsklynger

Fiskerigruppa ser på næringsklynger som en viktig del for å kunne skape gode innovasjonsmiljøer. I Fiskerihovedstaden Båtsfjord finnes allerede ressurser og kompetanse innen filetnæringen for å opprette et mye tettere samarbeid med alle aktører i næringen. Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe mener det er avgjørende at forskning og innovasjon kan utføres i et relevant miljø, som Fiskerihovedstaden Båtsfjord vil være for filetnæringen.

Forskning er en del av innovasjon, og Fiskerigruppa mener at Innovasjons- og forskningsprosjekter må ha bedre forankring i basisorganisasjonene. Det er nødvendig at den forskning som gjøres også har en forankring i den næringen som skal ta utgangspunkt i forskningen. I dag har man et problem da bedrifter i mindre grad ønsker å være med i forskningsprosjektet som følge av lite eierskap til prosjektet for bedriftene. Helt konkret ønsker Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe at forskningsresultater sikrer forankring i næringen gjennom for eksempel opplæringsprogrammer som gir aktørene økt kompetanse.

Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe skal være med, sammen med fileindustrien i Fiskerihovedstaden Båtsfjord og utvikle Fish Factory For the Future – FFFF som et ledd i arbeidet med å gjøre filetnæringen konkurransedyktig. Målet skal være å få opp et FoU og test senter for hvitfisk med fokus på filetnæringen. Båtsfjordmiljøet har som en av de få på kysten av Finnmark og Troms klart å holde på de bedrifter og kompetanse i en næring som sliter, og det er viktig å bygge videre på denne kompetansen og utnytte de muligheter som kommer for fremtiden.

Kompetanse, bemanning og tilrettelegging

Innovasjoner vil føre til strukturendringer og man vil se en vridning for hvilken kompetanse man trenger i næringen i fremtiden. Ved endret kompetansebehov ligger det en faktor i at fiskerirelatert utdanning tar hensyn til disse endringene. Fiskerigruppa mener det allerede i dag kunne vært gjort endringer for utdanning innen hvitfisknæring. Vi tør likevel påstå at man ikke vil se en bemanningsreduksjon i næringen, men i mye større grad en endring i arbeidsoppgaver som vil kreve en økt realkompetanse blant ansatte. Her er det naturlig å tenke på teknisk personell, maskinoperatører og produktutvikling. Som følge av endringene i filetnæringen i form av bedre utnyttelse av råstoffet vil det i fremtiden være betydelig større produksjon, og som følge av dette vil behovet for arbeidskraft ikke endre seg dramatisk.

Det er innovasjon som skal gjøre at næringen skal kunne ta tilbake markeder fra eksempelvis Kina og Polen. For å kunne få til dette må legges til rette for innovasjon og at mer av innovasjonen skjer i industriledet, gjennom produksjonsutstyr, produktutvikling og økt kompetanse. Båtsfjord Handelsstands Fiskerigruppe mener tilrettelegging for innovasjon er et samfunnsansvar som ikke bare kan legges på sjømatnæringen selv. Her er det viktig at også instanser som for eksempel Innovasjon Norge, Norges Fiskerihøgskole, Nofima og FHF har fokus på de samme områdene som filetnæringen. De insentiver som fattes av myndighetsorganer og ikke minst politiske beslutninger må støtte samme formål i alle ledd i verdikjeden slik at det tilrettelegges for ei levedyktig næring.

Kapital

Filetindustrien står foran store endringer hvis næringen skal overleve, og disse endringene må komme i form av et nasjonalt løft.

Det må legges til rette for at næringen skal kunne skape evne til endring og skape tilgang til kapital. Det finnes ikke i dag nok kapital i lokalt til å kunne få en lokal forankring slik man så for eksempel på 90 tallet. Det offentlige må stå for mye av finansieringen for at filetindustrien skal få den konkurranseevnen som kreves. Fiskerigruppa ser det ikke som problematisk at det skal kunne komme utenlandske investorer inn i næringen. Fiskerigruppa er likevel helt klar på at alle ressurser skal ligge på norske hender slik det står skrevet i deltakerloven.

Fiskerigruppa er enige med Tveteråsutvalget i at offentlig kapitalbinding til investeringer i realkapital, uten krav til rimelig avkastning, ikke må svekke mulighetene for utvikling av en lønnsom norsk sjømatindustri. Det er viktig å påpeke at det er viktig med offentlig finansiering som bidrar til innovasjon, og da spesielt i filetnæringen.